

Régészeti projektek fenntartható kezelése

Zalavár-Vársziget és Almásfüzitő-vicus kutatásainak adatkészlete

Horváth Friderika – Szederkényi Róbert
BTK Régészeti Intézet

ARP nagyköveti találkozó
2023. május 16.

Bölcsészettudományi
Kutatóközpont
Régészeti Intézet

ELKH | Eötvös Loránd
Kutatói Hálózat

Projektrésztvevők:

Horváth Friderika

Feladatkör:

- Tudományos szolgáltató osztály vezetője (Adattár, Grafikai műhely, Restaurátor műhely)
- Adatgazdász

Kutatási terület:

Provinciális római kori régészet

1. Római kori bennszülött kerámia és előzményei
2. A terra sigillata edények értékelése történeti és gazdaságtörténeti vetületben
3. Limes-kutatás
4. Rurális települések Pannonia római kori évszázadaiban
5. A késő római kor és népvándorláskor közötti átmenet vizsgálata, a korszak temetőinek elemzése
6. A késő antik Pannonia edényművesség sajátosságai és barbár kapcsolatrendszere

Feladatkör:

- Tudományos segédmunkatárs, megbízásos alkalmazásban (2022. szeptember 1.–december 15., 2023. májustól)
- ARP nagykövet

Kutatási terület:

1. BA szakpár: népvándorlás kori régészet és római provinciák régészete
2. MA szakpár: népvándorlás- és középkori régészet, ókori régészet
3. MA szakdolgozat: Császárkori barbár temetkezések és teleprészlet Cserkeszőlőről

Szederkényi Róbert

Projektbe bevont
kutatás címe:

1. Római kori vicus kutatása Almásfüzitő-Foktorok lelőhelyen (1998–2007)

Témája:

A település foktoroki részében a római kori pannoniai határszakasz egyik lovasíjász csapatát befogadó tábora állt.

A lelőhelyet a Timföldgyár 1976-ban épített vörösiszaptározó kazettája elzárja a kutatás előtt, ami a tábor mellett a limesutat, a római töltést, az egykori római zsilip alépítményét, valamint a Puszta-dombon lévő őrtornyot is örökre „fogva tartja”.

A Római Birodalom határzónájában a katonaság létesítményei mellett fontos szerep jutott a táborok közvetlen környezetében kialakuló, velük szerves egységet alkotó polgári településeknek is (=vicus).

A táborfalú nyugati felében 1998-tól 2007-ig folytatott ásatások a rossz kutatási körülmények ellenére is egy többfázisú településrész életébe nyújtottak betekintést.

Horváth Friderika

Feltárás vezetője:

Feldolgozottsági
státusza:

A kutatási adatkészletek egy része hagyományos **papíralapon**, részben **digitális formátumban** készült. A lelőhely és a leletanyag **részben feldolgozott, részben közölt**.

A feltárt leletek egy része „Azaum Római Tábor” rendezvényközpont állandó **kiállításán** tekinthető meg.

A kiállításához tematikus tablók, magyar és szlovák nyelvű katalógus készült.

Adatok tárolása:

Intézményi számítógépen, saját adathordozókon.

Projektbe bevont
kutatás címe:

2. Zalavár-Vársziget és környezetének Karoling-kori kutatása

Témája:

Mosaburg/Zalavár-Vársziget tervszerű régészeti kutatása közel 70 éve kezdődött. Az 1994 óta az RI és a MNM együttműködésében folytatott munkálatok a Karoling és az Árpád-kor jelentős fejezeteibe engednek bepillantást. Mosaburg/Zalavár-Vársziget a Kr. u. 840-es évek elejétől a Karoling-birodalom legkeletibb provinciájának, Pannóniának a „fővárosa”, a salzburgi érsekség által irányított keresztény térítés pannoniai központja, Priwina és fia, Chezil/Kocel grófságának, majd a 880-as évek végétől Arnulf keleti frank király székhelye volt. 1019-ben itt alapította Szent István az egyik legkorábbi bencés kolostort Szent Adorján tiszteletére. Az apátságot, amely a középkorban közjegyzői feladatokat is ellátott, az oszmán időkben végvárrá alakították át, majd a török háborúk befejeztével, 1702-ben felrobbantották. Az ELKH Titkárság támogatásával 2022-2025 között a kutatások egy részének lezárása és az eddigi eredmények közzétevése valósulhat meg.

Feltárás vezetői:

Szőke Béla Miklós (RI), Ritoók Ágnes (MNM)

Feldolgozottsági
státusza:

A kutatási adatkészletek egy része hagyományos **papíralapon**, részben **digitális formátumban** készült. A lelőhely és a leletanyag **részben feldolgozott, részben közölt.**

Adatok tárolása:

Intézményi szerveren, számítógépen, saját adathordozókon.

Projekt célkitűzése:

- Papíralapú állomány digitalizálása
- Adatok egybegyűjtése a különböző adattárolókról
- Mappastruktúra elvének kialakítása, az adatok mappák alá rendezése a RI-Adattár-NAS szerveren
- Fájlnelvezési konvenciók kidolgozása
- Verziók ellenőrzése
- Projekt-, erőforrás- és fájlszintű metaadat-templetek kialakítása
- Hozzáférési jogosultságok definiálása az egyedi fájlokhoz és mappákhoz
- Adatkezelési irányelvek rögzítése

Projekt előzménye:

Kutatásiadat archiválási pilot-projekt 2021

Régészeti Rajzgyűjtemény tároló kialakítása a Concordában

Elérhetősége: https://science-data.hu/dataverse/ria_rajzta

Tartalma: 1150 adatcsomag, időközben elkészült adatcsomagok száma: 8000 (nincs feltöltve)

Tartalma: Az RI adattárában archivált hagyományos, papíralapú rajzok metaadataiból és a rajzok szkennelt formátumának raszteres képeiből álló egyedi adatcsomagok.

Régészeti projekt főbb elemei:

Régészeti projekt

Projektmenedzsment =
előkészítő adminisztratív fázis

Forrásgyűjtés

Terepi fázis

Feldolgozó fázis

Disszemináció

Archiválás

Előzetes lelőhelyfelderítés

Feltárás

- Kutatási terv
- Költségvetés
- Szerződések
- Hatósági engedélyek....

- Források
- Térképek
- Korábbi publikációk

- Terepbejárási jegyzőkönyvek
- Geofizikai felmérés
 - LiDAR
 - Légifotók...

- Szöveges dokumentáció: Ásatási napló és jelentés...stb.
- Fotódokumentáció
- Rajzi dokumentáció
- Geodéziai dokumentáció
- Mintavételi dokumentáció

- Szöveges adatállományok
- Fotóállományok
- Rajzállományok
- Térinformatikai állományok
- Jelentések

- Előadások
- Publikációk
- Kiállítások

- Metaadatokat tartalmazó táblák
- Adatcsomagok
 - Fájllista
 - Archiválási dokumentáció

Római kori vicus kutatása Almásfüzitő-Foktorok lelőhelyen

kis volumenű projekt

cél: a teljes kutatási folyamat modellezése

Terepi munka

Jelenlévők: Bartus Péter, Fenyvesi Tamás, Gelencsér Ágnes, Mészáros Anikó, Miklós Tamás, Pataky Miklós, Sternád Vilmos.
Időjárás: Erős napfény, időnként kisebb beborult, a délelőti órákban kedvező látsi viszonyokkal.
Megfigyelés:
 2.b. szelvény:
 A szelvény E-i felében befedtünk a 3. árokban bontást, ami az alót, 2. karizcséreggel foglalta magában. A 3. árokban megfigyeltük a felületet egyet. A szelvény E-i felében a nyelés során egy ÉNy-DK-i irányú árok van látható. Beépítve eróziós völgyvölgyteljesítésre van látszó.
 Az árok befedésének bontása 1. árokban mélységében.
 A szelvény D-i felében feltártuk a 2. árokban bontást, ami már szinten az alót karizcséreggel fedtük. A karizcséregből kiderült, hogy a szelvény D-i felében körülbelül egy méternyire keletre (szélkelet felé) egy kisebb árok van látható. A jelenlegi feltárástól keletre egy, kelet felé a karizcséreg alatt állagok láthatók.
 A felület felületén valószínűleg vannak a szelvény D-i felében jelenlévő jelekkel szembe fordítottak. A bontás során számos terelőanyag is a felületre jött.

Kat.-Nr.	Form	Beschreibung	Töpfermeister	Herstellungsort	Rd	Bd	M
Drag. 32	Randfragment			Rheinzaubern	m	m	
Drag. 33	Wandfragment			Rheinzaubern			
Drag. 18/31	Wandfragment			Rheinzaubern			
Drag. 35/36	Randfragment mit Barbotine.			Südgallien			

1 = E, 2 = árok, 3 = alót karizcséreg
 1 = E, 2 = árok, 3 = alót karizcséreg
 1 = E, 2 = árok, 3 = alót karizcséreg

2017.08.09.

Jelenlévők: Bartus Péter, Fenyvesi Tamás, Gelencsér Ágnes, Mészáros Anikó, Miklós Tamás, Pataky Miklós, Sternád Vilmos.
Időjárás: Túl sok napfény, kedvezőtlen látsi viszonyok. A korai délutáni órákban a munkát előmszt felül kellett szüntetni.
Megfigyelés:

Feldolgozás

KATALOG

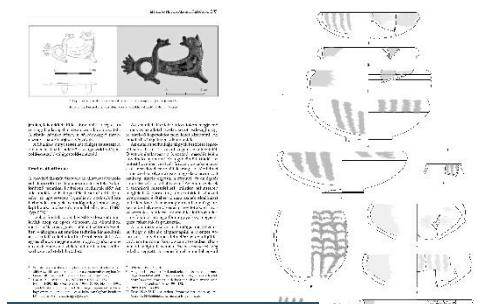
Quadrant	Tiefe/Spatenstich	Objekt	Tiefe/Spatenstich	Datum			
1. SW-Viertel	1.			02.07.1998.			
Kat.-Nr.	Form	Beschreibung	Töpfermeister	Herstellungsort	Rd	Bd	M
Drag. 32	Randfragment			Rheinzaubern	m	m	
Quadrant	Tiefe/Spatenstich	Objekt	Tiefe/Spatenstich	Datum			
1. SO-Viertel	1.			03.07.1998.			
Kat.-Nr.	Form	Beschreibung	Töpfermeister	Herstellungsort	Rd	Bd	M
Drag. 33	Wandfragment			Rheinzaubern			
Drag. 18/31	Wandfragment			Rheinzaubern			
Quadrant	Tiefe/Spatenstich	Objekt	Tiefe/Spatenstich	Datum			
1. SW-Viertel	1.			03.07.1998.			
Kat.-Nr.	Form	Beschreibung	Töpfermeister	Herstellungsort	Rd	Bd	M
Drag. 35/36	Randfragment mit Barbotine.			Südgallien			

DSC_0004 folyt R.jpg	DSC_0006 folyt R.jpg	DSC_0010 folyt R.jpg	DSC_0015 folyt R.jpg	DSC_0019 folyt R.jpg	DSC_0020 folyt R.jpg	DSC_0025 folyt R.jpg
DSC_0026 folyt R.jpg	DSC_0029 folyt R.jpg	DSC_0031 folyt R.jpg	DSC_0035 folyt R.jpg	DSC_0037 folyt R.jpg	DSC_0039 folyt R.jpg	DSC_0040 folyt R.jpg
DSC_0042 folyt R.jpg	DSC_0045 folyt R.jpg	DSC_0047 folyt R.jpg	DSC_0049 folyt R.jpg	DSC_0052 folyt R.jpg	DSC_0054 folyt R.jpg	DSC_0058 folyt R.jpg
DSC_0061 folyt R.jpg	DSC_0063 folyt R.jpg	DSC_0077 folyt R.jpg	DSC_0080 folyt R.jpg	DSC_0086 folyt R.jpg	DSC_0089 folyt R.jpg	DSC_0093 folyt R.jpg
DSC_0094 folyt R.jpg	DSC_0097 folyt R.jpg	DSC_0105 folyt R.jpg	DSC_0111 folyt R.jpg	DSC_0117 folyt R.jpg	DSC_0118 folyt R.jpg	DSC_0120 folyt R.jpg
DSC_0133 folyt R.jpg	DSC_0138 folyt R.jpg	DSC_0140 folyt R.jpg	DSC_0141 folyt R.jpg	DSC_0143 folyt R.jpg	DSC_0144 folyt R.jpg	

Szerkesztés: Yuccian levél (CSFK Földrajzudományi Intézet)

Disszemináció

AZAUM
 ERŐKÖZPONT
 O'COM KAM OBIJEKTY RASTU

Zalavár-Vársziget és környezetének Karoling-kori kutatása

nagy volumenű projekt
(70 év, évente több hónapos feltárás)

cél: a terepi szöveges, rajzi és
fotódokumentáció strukturált
rendezése

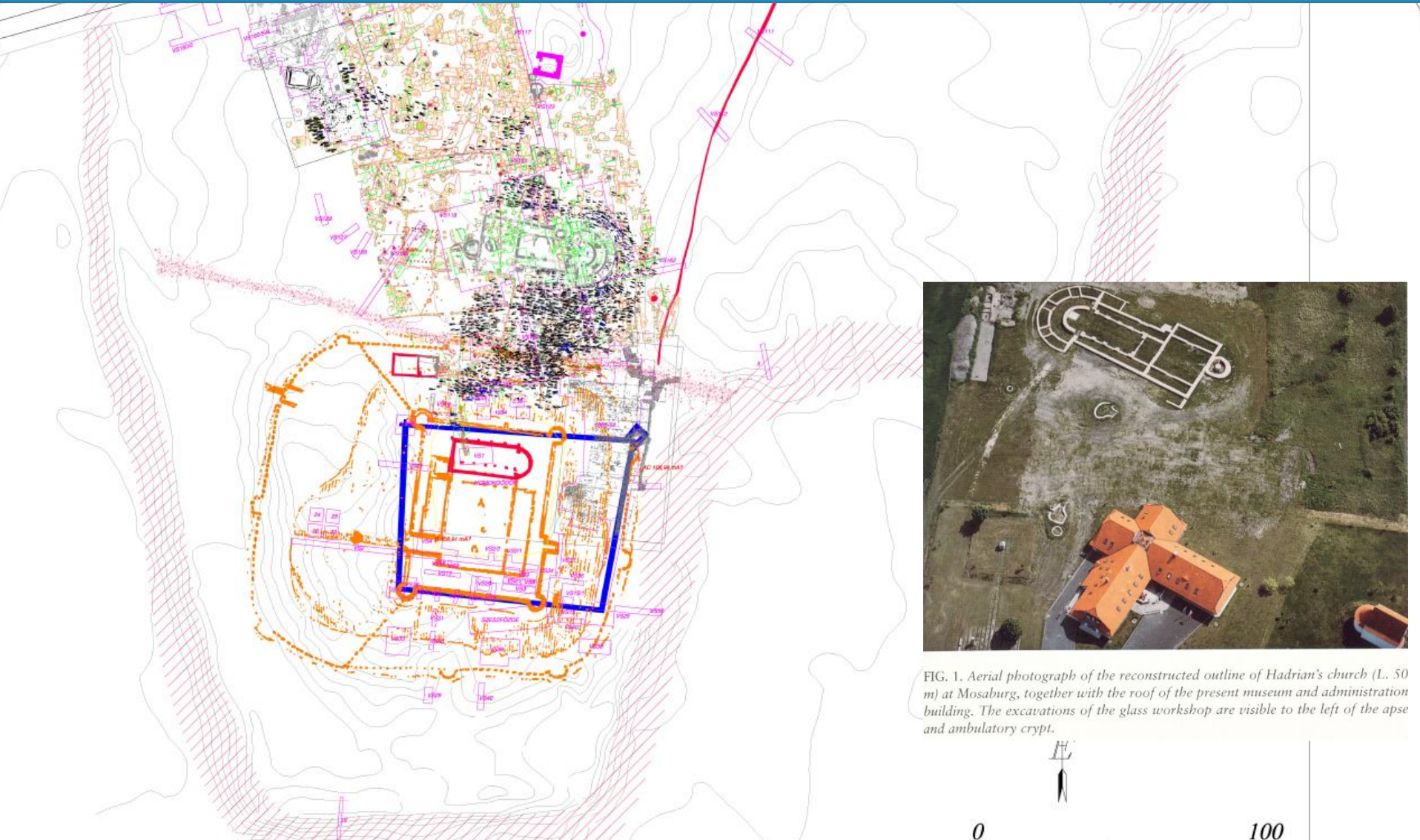
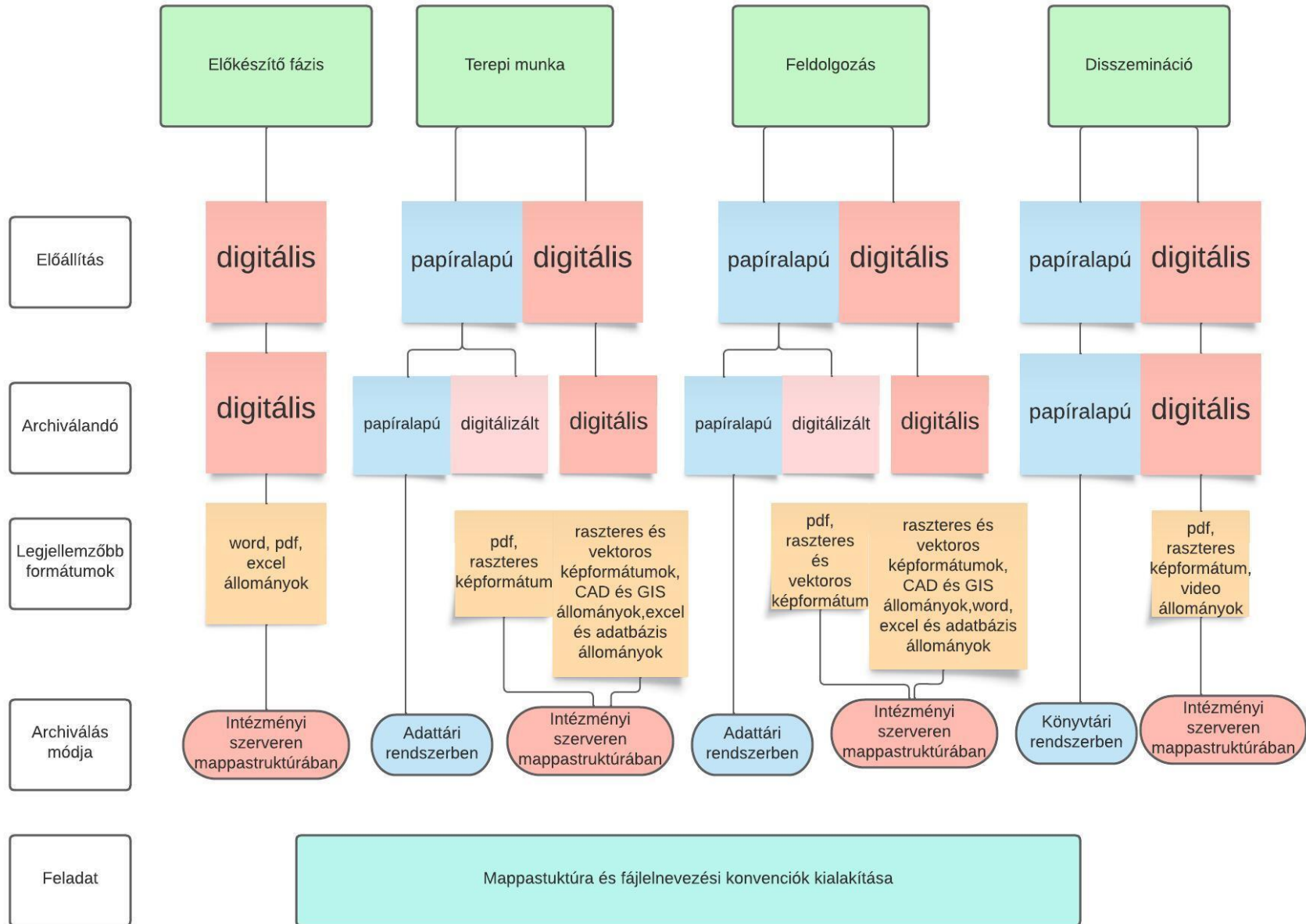

FIG. 1. Aerial photograph of the reconstructed outline of Hadrian's church (L. 50 m) at Mosaburg, together with the roof of the present museum and administration building. The excavations of the glass workshop are visible to the left of the apse and ambulatory crypt.

Régészeti projektszakaszok során keletkező dokumentációk típusai:

A mappastruktúra és fájlnevezési konvenciók kialakításának feladata:

Mappastruktúra:

A fájlok logikai alapon szisztematikus mappákba rendezése

- segíti a kollégákkal való együttműködést
- hatékony tárolást, visszakeresést és archiválást biztosít

Fájlnevezési konvenciók:

- a fájlneveknek lehetővé kell tenniük, hogy minden dokumentáció és kutatási adat rendezhető legyen, és a különböző számítógépes programok által elérhetővé váljon
- biztosítani kell az adatokra való egyértelmű hivatkozást, ami a megosztás alapja

rendezetlenség,
elnevezések hiánya

közlés során problémák
merülnek fel, mert nem
lehet egyértelműen
hivatkozni az anyagra

Feldolgozandó adatok típusai:

Papíralapú dokumentációk típusai	Adattári leltári számos nyilvántartás módja	Szkennelt állományok _ Jelenben	Szkennelt állományok _ Stratégia	Digitális állományok
		Adattári szempontokat veszik figyelembe	Adattári szempontok összehangolása a kutatói szempontokkal	
Feltérési dokumentáció	Dok. [év]/[egyedi azonosító] (numerikus változó)*	Dok. [év]/[egyedi azonosító] (numerikus változó)		
Diapozitív	Dia [egyedi azonosító] (numerikus változó)	egyedi azonosító		
Fotonegatív	Neg. [egyedi azonosító] (numerikus változó)	egyedi azonosító		
Rajz	[egyedi azonosító]	egyedi azonosító		
Terepbejárási jegyzőkönyvek	Tbj [egyedi azonosító]	tbj_település_egyedi azonosító	TBJ_település_egyedi azonosító	
Természettudományos jelentések	TTJ [év]/[egyedi azonosító]	TTJ_év_egyedi azonosító_(alszám)	TTJ_év_egyedi azonosító_(alszám)	
Irodalmi kartonok	[egyedi azonosító]	ik_település_egyedi azonosító	IK_település_egyedi azonosító	X
* Az év nem a feltárás évét jelenti, hanem az adttárba kerülés évét adja meg				

Egyéb figyelembe veendő szempontok:

- a mappastruktúra tükrözze a régészeti projekt szerkezetét és tartalmazza annak elemeit
- a mappastruktúra és a fájlnevezési rendszer illeszkedjen egymáshoz
- tartalmat tükröző fájlnevek

Köszönjük a figyelmet!

ARP nagyköveti találkozó
2023. május 16.